

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 5 (1984)



Η Ξενιτειά

Δημήτρης Λουκόπουλος

doi: [10.12681/deltiokms.218](https://doi.org/10.12681/deltiokms.218)

Copyright © 2015, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών



Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λουκόπουλος Δ. (1984). Η Ξενιτειά. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 5, 505–511.
<https://doi.org/10.12681/deltiokms.218>

ΑΠΟ ΤΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

Στή δημοσίευση τῶν κειμένων τοῦ ἀρχαίου ὕλικου ἔγιναν σεβαστὲς οἱ ὀρθο-
γραφικὲς ἰδιομορφίαι τῶν χειρογράφων.

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

α. Στά Ἴαδανα

Στά παλιά τὰ χρόνια δὲν ξενιτεύονταν διόλου οἱ Φαρασῶτες. Τοὺς κρατοῦσαν στὸν τόπο τους τὰ μεταλλεῖα. Εὔρισκαν σ' αὐτὰ δουλειές καὶ ἐβγάζαν χρήματα, δὲν εἶχαν ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φύγουν.

Ὅταν τὰ μεταλλεῖα ξέπεσαν, οἱ εἰδικευμένοι πιά στὴν τέχνη, ζητοῦσαν ἄλλου δουλειὰ τοῦ χεριοῦ τους. Πήγαιναν κατὰ τῶν Ἰαδάνων τὰ μέρη, ὅπου ἄνοιξαν ἄλλα μεταλλεῖα. Αὐτὴν νομίζω ἐγὼ γιὰ πρώτη αἰτία τοῦ ξενιτεμοῦ.

Ἔτσι γνωρίστηκαν μὲ τὸν ξένον τόπο, γι' αὐτὸ κι ὅταν ἀκόμα ξέπεσαν καὶ τὰ νέα τοῦτα μεταλλεῖα, πάλι μερικοὶ πήγαιναν ὠρισμένη ἐποχὴ γιὰ νὰ ἐργάζονται στὰ βαμπάκια καὶ στὸ θερισμό. Ἰδίως σκάλιζαν βαμπάκια στὴν Κιλικία· θέριζαν κιάλας, κι ὅταν τελείωνε ὁ θερισμός, ἔφευγαν πιά γιὰ τὸν ἄλλα τους, ὅπως κι ἄλλου τὸ εἶπαμε.

– *Ἄ ὑπᾶμ' σὸ γουρβέτι!* ἔλεγαν γιὰ τὴν ξενιτειά.

Τῶν Ἰαδάνων τὸ γουρβέτι καὶ τὸ γυρισμὸ μᾶς τὸν περιγράφει θαυμάσια ὁ Γιάννης Παλαχτζής. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ τὸ περιγράψω ἐγὼ, βάζω παρακάτω τὴν περιγραφὴ του· ἀπ' αὐτὴ σχηματίζει κανεὶς ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς ξενιτειᾶς.

Ὅταν ἐρχότανε τῆς Ἰαδανᾶς ὁ καιρὸς τῆς 25 τοῦ Ἀπριλίου, μιὰ ἐβδομάδα μπροστά, ἐτοιμαζόμαστε. Κοιτάζαμε τὰ ἐργαλεῖα μας, φτιάχναμε τὰ δερπάνια μας <καὶ> τὰ θεριστικά μας γάντια. Τὴ Δευτέρα τὸ πρωὶ, ἂν ὁ θεὸς θελήσει, θὰ πᾶμε στὰ Ἰαδανα στὸ θέρισμα, λέγαμε.

Μαζεύομαστε πεντέξη συντρόφοι, ἐφτιάναμε ὁ καθένας μας τὰ φαγητά του στὸ σπίτι του (οἱ γυναῖκες φτιάνουν τὰ φαγητά). Μαζεύομαστε σ' ἐνὸς παιδιοῦ σπίτι, κεῖνο ποῦ ἦταν ἐπικεφαλῆς.

Φέρναμε μιὰ ὀκά, δυὸ ὀκάδες ρακί· σφάζαμε κι ἕναν κόκορα· καθόμαστε, μαγειρεύαμε τὸν κόκορα, τρώγαμε, πίναμε, χορεύαμε. Λέγαμε:

– Ἐ παιδιά, ἂν δώση ὁ θεός, αὔριο πολὺ πρωὶ θὰ ἀνταμώσουμε στὸ Κατούκι.

"Υστερα τὸ βράδυ σκορπιζόμαστε, καὶ τὴν αὐγούλα σηκωνόμαστε. Νιφτούμαστε, προσευχούμαστε, φορτώνουμε τὰ πράγματά μας στὰ γαϊδούρια. Ὅποιος δὲν εἶχε [γαϊδούρι] τὰ φορτωνόταν στὴ ράχη του, ἢ κείνος ἢ ὁ γιός του ἢ ἡ γυναῖκα του ὡς τὸ Κατούκι.

Εὐθὺς ποὺ βγαίναμε ἀπ' τὴν πόρτα, κάναμε τὴν προσευχή μας, λέγαμε:

- Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ.

Κοιτάζαμε καὶ τὴν Παναγία ἀπέναντι καὶ λέγαμε:

- Παναγία μου, νὰ μᾶς φυλάξης ἀπ' τὰ κακά, ἀπ' τοὺς μελαδές· νᾶχουμε γερωσύνη νᾶρθουμε πάλι πίσω.

Πηγαίναμε στὴ στράτα. Ὅταν βγαίναμε στὸ Κατούκι μαζευόμαστε ὅλοι μας· στρώνουμε τὰ τραπέζια. Ὁ καθένας καθόταν μὲ τοὺς φίλους του, μὲ τὴ γυναῖκα του, μὲ τὰ παιδιά του. Ἐτρώγαν, ἐπιναν. Ὑστερα μάζευαν τὰ τραπέζια, τὰ φόρτωναν στὰ ζῶα. Κεῖνοι ποὺ δὲν εἶχανε γαϊδούρια, ἔλεγαν:

- Ἐ φίλε, φόρτωσε καὶ τίς δικές μας τροφές!

Ὅποιοι ἦταν δυνατοὶ τὸ μουλάρι ἢ τὸ γαϊδούρι, τὸ φόρτωνε· ἀγῶγι δὲν ἔπαιρνε.

Ὡς ἐκεῖ τοὺς ξεπροβοδοῦσαν οἱ γυναῖκες, οἱ συγγενεῖς. Πήγαιναν ὡς ἐκεῖ, ὡς τὸ Κατούκι. Οἱ γυναῖκες, τὰ μικρὰ τὰ παιδιά φιλοῦσαν τὰ χέρια του <κι> ἔλεγαν:

- Καλὰ νὰ πάτε· νὰ ῥθῆτε μὲ τὸ καλὸ πάλι στὰ σπίτια σας.

Ἐλεγαν καὶ κείνοι:

- Καλὴ ἀντάμωση, ἔ γείτονες!

Φώναζαν ὅλοι. Ὑστερα ἔφευγαν κείνοι, πήγαιναν στὰ Ἄδανα. Οἱ ἄλλοι γύριζαν κι ἐρχόντανε στὸ σπίτι.

Σὲ τέσσερες ἡμέρες πήγαιναν στὰ Ἄδανα. Ἐργαζόντανε ὡς τὸ τέλος τοῦ Μαῖου. Οἱ ἄλλοι ἐρχόντανε στὸ χωριὸ στὰ σπίτια τους. Οἱ γυναῖκες γέμιζαν ἓνα βτόκκο νερό, τὸ χύνανε μπρὸς στὶς παραστάδες <κι> ἔλεγαν:

- Νᾶρθουν δεξιὰ τὰ πράματα, πολὺ καλά.

"Υστερα ὅποια ἀπ' τίς γυναῖκες εἶχε μικρά, μωρὰ στὴν κούνια τραγουδοῦσε:

- Νέني, νέني. Κοιμήσου, ἀγάπη μου, κοιμήσου· τὸ πρωὶ θὰ ἐρθῇ ὁ πατέρας σου ἀπ' τὰ Ἄδανα· θὰ σοῦ φέρῃ κουφέτα· θὰ σοῦ φέρῃ παπούτσια, θὰ σοῦ φέρῃ πορτοκάλια.

"Υστερα, ὅταν κόντευαν τοῦ Μάη οἱ εἴκοσι ὡς τίς εἰκοσιπέντε πήγαιναν οἱ γυναῖκες, ἔφερναν ἄσπρο χῶμα καὶ κόκκινο κι ἄσπριζαν τὰ σπίτια τους καὶ λέγανε:

- Νάρθουν οί άντρες άπ' τά "Αδανα νά τά βροϋνε άσπρισμένα τά σπίτια.

Περνοϋσαν και άνθη ζιτζιφιϋών στis τρύπες τών τοίχων γιά νά μυρίση τó σπίτι.

"Όταν έβγαينه ó Μάης, άρχιζαν κι έρχονταν άπ' τά "Αδανα. Πρώτα έρχόντανε δυó τρεις πεζοί στά Φάρασα. "Ακουαν [πώς ήρθαν αϋτοί] οί γυναίκες, πήγαιναν και ρωτοϋσαν.

- "Ό δικός μας ó άντρας πότε θά έρθη;

- "Υστερα από τέσσερες ήμέρες.

"Όταν έλεγαν «θάρθή τήν Κυριακή», οί γυναίκες πήγαιναν ώς τó Κατούκι. Τους συναντοϋσαν. Κάθονταν στο Κατούκι, έρχόντανε και οί "Αϊτινοδές αποπάνου, έβγαζαν τά κουμπούρια και τουφεκοϋσαν. Τουφεκοϋσαν και άπ' τó κάτω τó μέρος τους, άπαντοϋσαν· όταν έρχόντανε κοντά, λέγανε:

- Καλώς ήρθετε, καλώς ήρθετε, φίλοι... και τουφεκοϋσαν μπρός στά πόδια του.

"Έβγαζε και ó "Αδαντζής τó κουμπούρι άπ' τή μέση του:

- Καλώς σάς βρήκα, καλώς σάς βρήκα [έλεε].

Τουφεκοϋσε κι εκείνος μπρός στά ποδάρια:

- Τί κάνεις, φίλε, πώς είσαι;

- Είμαι καλά, είμαι καλά· σεις τί κάνετε;

- Κι έμεις είμαστε καλά.

- Τά παιδάκια μας τί κάνουν, πώς είναι;

- Είναι καλά! είναι καλά! "Η γυναίκα σου άσπρισε και τó σπίτι.

Πέρασε τά ζιτζιφα και μυρίζουν καλά.

- "Ό άφέντης ó πατέρας μου πάλι έρχεται;

- "Ό πατέρας σου θά έρθη τήν άλλη Πέφτη.

"Όταν ήταν ó γιός του, φιλοϋσε τó χέρι του. [Κι αϋτός] έβγαζε και τóδινε κουφέτα, ξυλοκέρατα, πορτοκάλλια και ψωμί άπ' τήν πολιτεία.

"Όταν έρχόντανε στο σπίτι, έβγαζαν μιá μποτίλια ρακή. Τήν έβγαζαν στο τραπέζι· έβγαζαν και κουφέτα· ένα μακέτο καπνό· κι έρχόντανε οί γειτόνοι άπ' τά γύρω.

- Καλώς ήρθετε, γείτονα [έλεγαν].

- Καλώς <σέ> βρήκαμε, καλώς <σέ> βρήκαμε· κάτσε!

- Τί κάνεις; είσαι καλά;

- Είμαι καλά.

Ρωτοϋσαν όλους τούς συγγενείς, τούς γείτονες. Τόδιναν ρακή κι έπινε. Τόδινε τó μακέτο, τύλιγαν τσιγάρα.

- Αϋτό είναι τής "Αδανας μακέτο ένός γροσιοϋ.

Οί Ίσμουρήδες

Ἀργότερα γνώρισαν καὶ τὴ Σμύρνη, γιατί ἡ Σμύρνη εἶχε συγκοινωνία θαλάσσια μὲ τὴν Κιλικία. Πρῶτος ποὺ πῆγε στὴ Σμύρνη εἶναι ὁ παπποῦς τοῦ πληροφορητῆ μου Γιάν. Παλαχτζῆ, Γιάννης καὶ κείνος. Ἔκανε τὸν *δάβαση* (ἐπιστάτη) σὲ κάποιο κτῆμα. Μετὰ ἀπ' αὐτὸν πῆγε καὶ κάποιος ἀπ' τοὺς Ἀγτζάδες. Τὸ ἴδιο κι αὐτὸς ἔκανε τὸν *δάβαση*. Ὑστερα πῆγε ὁ Χατζῆ Ἀντώνης¹ κι ἄλλοι. Ἔκαναν τὸν ἀχθοφόρο, τὸ φωτογράφο καὶ τὸ γαβάζη (σωματοφύλακα σὲ πλοῦσιους).

Στὸν Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο ἦταν πολλοὶ φωτογράφοι Φαρασῶτες στὴ Σμύρνη.

Στὴ Σμύρνη καὶ Πόλη

Γιὰ τὸ *γουρβέτι* τῆς Σμύρνης βάζω ἄλλη περιγραφή τοῦ Εὐθύμιου Ἀνθόπουλου. Σ' αὐτὴ γίνεται λόγος καὶ γιὰ τὸ γυρισμὸ μὲ λεπτομέρεια, ἔτσι σχηματίζει κανεῖς ἰδέα:

Πῆγαιναν στὴ Σμύρνη οἱ Φαρασῶτες. Καθόντανε [ἐκεῖ] τρία χρόνια... Μερικοὶ ἦταν καφετζῆδες, μερικοὶ γαβάσηδες, μερικοὶ χαμάληδες, μερικοὶ ἦταν ὑπηρέτες σὲ μαγαζιά· ἄλλοι εἶχαν χάνι· ἄλλοι ἦταν ὑπηρέτες σὲ σπίτια· μερικοὶ κάθονταν τρία ἔτη, μερικοὶ πέντε χρόνια, μερικοὶ ἕξι χρόνια.

Ὅταν θὰ γύριζαν [στὰ Φάρασα] ἔγραφαν γράμμα, ἔλεγαν:

– Μεῖς θὰ ἔρθουμε!

Ἄν εἶχαν συγγενῆ ἢ ἀδελφὸ [στὴ Σμύρνη] τοῦ ἄφηναν παραγγελίες, τοῦ ἔδιναν τὴ θέση τους, τῶδιναν ὁδηγίες: «νὰ γίνης καλός, νὰ μὴ χάσης τοὺς πελάτες, τοὺς ἀνωτέρους σου νὰ ὑπακοῦς, καὶ ψέμματα νὰ μὴ λές. Νὰ μὴν κλέφτης γιὰ νὰ μὴν κάμης τὸ πρόσωπό μας μαῦρο. [Ἡ δουλειά] αὐτὴ εἶναι μιὰ πόρτα νὰ φᾶνε τὰ παιδιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί.

Ὁ νομάτης ποὺ θὰ γύριζε, ψώνιζε ἐκεῖ· ἔπαιρνε ὑφάσματα, ἀλατῶδες, φέσια, φοῦντες, πανί, μαῦρο πανί, σαμπόνια (;), τσόχινα σαλβάρια, τσόχινες σάλτες.

Ἐπαιρνε γιὰ τίς γυναῖκες ἔιζμέδες καὶ γουντουράδες. Ψωνίζανε πολλὰ ψόνια. Γέμιζαν δυὸ σεντούκια. Ἐπαιρναν ζουνάρια, μεταξωτὲς φοῦντες. Ἐφτειαναν δυὸ σεντούκια καὶ δύο παλιές στρώσες·

1. Ὁ γνωστός, ποὺ ἔδωσε τὰ χρήματα γιὰ τὸ σχολεῖο τους.

[τᾶμπαζαν στὸ παπόρι] κι ἔβγαιναν μὲ τὸ παπόρι στὴ Μερσίνα. Ἄπ' τὴ Μερσίνα ἐρχόντανε στὰ Ἄδανα μὲ τὸ τραῖνο. Ἄπ' τὰ Ἄδανα πάλι ἐπιαναν μουλάρια κι ἔρχονταν στὸ Βαρασό.

Μερικοὶ πήγαιναν στὰ Ἄδανα ξεδούλευαν καὶ κείνοι· καζάντιζαν κάμποσους παράδες, ἀντάμωναν κι ἔρχονταν στὸ Βαρασό.

Στὸ ὕστερο πήγαιναν καὶ στὴν Ἀμερικὴ.

Ὅταν θενὰ ἔφταναν στὰ Ἄδανα, ἔστελναν μπροστὰ ἓναν ἄνθρωπο. Τὸν λέγανε μουζδεῖῃ (ἀγγελιαφόρο). Ἐρχόταν ὁ ἀγγελιαφόρος αὐτὸς μιά μέρα μπροστὰ· ἐπιανε τ' αὐτιά [τῶν συγγενῶν] τοὺς κι ἔλεε:

– Ἔ νύφη, [ῆ:] ὦ θεία, ἔρχεται ὁ γιός σου, ὁ ἀρρεβωνιαστικός σου· ἔρχεται ὁ ἄντρας σου. Τὴν αὐγὴ θὰ ἔρθῃ. Σήμερα κοιμήθηκε στὴν Παραζέμη!

Στὸν μουζδεῖῃ ἔδιναν πόσι, ἓνα φέσι, δέκα γρόσια.

Τὴν ἄλλη μέρα πήγαιναν στὴ Γιάννα ἀπέναντι.

Περίμεναν στὸ *Πεγάδι τοῦ Κατοκκοῦ*. Ἐρχόντανε ἐκεῖ, ἀντάμωναν, ἐπιαναν χέρια:

– Καλῶς ἦρθες, καλῶς ἦρθες.

Ἄν ἦτανε μάννες τοὺς, φιλοῦσαν τὰ παιδιὰ τῆς μάννας τοὺς τὸ χέρι. Μερικοὶ ἔκλαιγαν, μερικοὶ γελοῦσαν.

Οἱ ἀγωγιάτες πήγαιναν στὰ Ἄδανα· φύλαγαν ἐκεῖ γιὰ νάρθουνε νὰ τοὺς φέρουν στὸ Βαρασό.

[Ὅταν] ἐρχόντανε στὸ *Ἀσπρο τὸ χῶμα* τὸν κατήφορο, ἀπ' τοῦ *Χαρχαλῆ τὸ Πεγαϊδόκκο*, ἀπ' τοῦ *Νεμαίλη τὰ Χαβάχε*, τουφεκοῦσαν ἐκεῖ μὲ τὰ τουφέκια, μὲ τὰ ρεβόρβερ, μὲ τὰ καλά τοὺς φορεμένοι. Τὰ σεντούκια στὰ μουλάρια γυάλιζαν.

Ἐρχονταν στὰ *Γουρνόκκα*. Περνοῦσαν στὰ *Καρυδόκκα*· ἔρχοντανε στὰ σπίτια τοὺς.

Καὶ τότε οἱ χωριανοὶ τοὺς πήγαιναν γιὰ νὰ τοὺς ποῦν τὸ καλῶς ὄρισες.

Κάθονταν ἐκεῖ, μοίραζαν στὰ παιδιὰ κουφέτα· ψαίνανε καφέδες· πίνανε, ρωτοῦσαν.

– Πῶς τὰ πέρασες στὴ Σμύρνη; Τί κάνουν οἱ ξενιτεμένοι;

Ἔλεε ὁ Ἴσμουρῆς:

– Εἶναι καλά· σᾶς στέλνουν πολλὰ χαιρετήματα.

Τὴν Πόλη τὴ γνόρισαν, φαίνεται, ἀπ' τοὺς ἄλλους Καππαδόκες, τοὺς καμπίσιους, ἄς πῶ. Ἐλάχιστοι πήγαιναν τὰ πρῶτα χρόνια στὴν Πόλη. Σιγὰ σιγὰ ὅμως πήγαιναν ὄλο καὶ πιὸ πολλοί, καὶ στὰ παλιὰ χρόνια πήγαιναν μὲ τὰ караβάνια· ἀργότερα ὅμως ἄλλαξαν δρόμο. Κατέβαιναν στὰ

"Αδανα και Μερσίνα, έπαιρναν τὸ πλοῖο γιὰ τὴ Σμύρνη κι ἀπὸ κεῖ στὴν Πόλη. Ἄπ' ὄλους τοὺς ξενιτεμένους Φαρασῶτες, μόνο τοῦτοι οἱ τελευταῖοι ἔμειναν στὴν Πόλη καὶ μετὰ τὴν Ἀνταλλαγὴ, οἱ ἄλλοι ἦρθαν πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα χωριστὰ ἀπ' τὶς οἰκογένειές τους.

Ἄ Ο Γυρισμός

Ἄ Ο Γυρισμός τῶν ξενιτεμένων ἦταν ὑπόθεση ποὺ ἐνδιέφερε καὶ τὸ χωριὸ ἀλλὰ ἰδιαίτερος τὴν οἰκογένεια ἀπ' ὅπου αὐτοὶ κρατιόντανε.

Γιὰ τὸ γυρισμὸ βάζω τὴν περιγραφὴ τοῦ Γιάννη Παλαχτζῆ ποὺ κι αὐτὸς ξενιτευόταν καὶ ξέρεي πολὺ καλά ποιά ἔθιμα ἐπικρατοῦσαν.

"Όταν ἐρχόντανε στὴν Παραζέμη, ἔστελναν ἕναν Τοῦρκο ἢ καὶ Φαρασῶτη ἀγγελιαφόρο. Ἄ Ο ἀγγελιαφόρος ἐρχότανε στὸ Βαρασὸ τρεῖς ὄρες πρὶν. Πήγαινε στοῦ Ἰσμουρτζῆ τὸ σπίτι· ἔλεε:

– Τὰ συχαρίκια μου, ἔρχεται ὁ ***

– Τί θέλεις γιὰ συχαρίκια; τὸλεγε ἡ γυναῖκα.

– Συχαρίκια θέλω νὰ μοῦ δώσης ἕνα ἀντερί, νὰ μοῦ δώσης ἕνα μαντήλι.

Ἄμέσως σηκώνονταν ἀποκεῖ οἱ συγγενεῖς του, ὁ υἱὸς του, ἐβγαῖναν ἀντίκρυ στὸ Κατούκι. ἌΌταν ἐρχονταν στὸ Κατούκι οἱ Ἰσμουρτζῆδες, ξεφόρτωναν· καθόντανε· ἀλλάζαν τὰ ροῦχα τους. ἌΕβγαζαν τὰ ρεβόρβερ τους καὶ πυροβολοῦσαν.

ἌΕστρωναν τραπέζια· ἔτρωγαν, ἔπιναν ρακί· ἔπαιζαν κι ἕναν ταμπουρά, ἕναν κεμανή.

ἌἈπ' τὸ Βαρασὸ πάλι μαζευόντανε τ' ἄλλα τὰ παιδιά, οἱ συγγενεῖς. Ζωνόντανε τὰ σιλάχια τους. Περνοῦσαν τὰ κουμπούρια στὶς μέσες τους, τὰ μαχαίρια. ἌἘπαιρναν κι ἕναν τενεκὲ ρακί.

Κούρτιζαν τὸ ὄργανο. Πήγαιναν ἴσια στὸ Κατούκι. Εὐθὺς ποὺ πήγαιναν στὸ Κατούκι μπρὸς στὸ σίδι ἔπαιζαν τὸ ὄργανο· τουφεκοῦσαν μὲ τὰ κουμπούρια.

– Καλῶς ἦρθετε, καλῶς ἦρθετε! ἔλεγαν.

Τουφεκοῦσαν καὶ κείνοι μὲ τὰ ρεβόρβερ.

– Καλῶς σᾶς βρήκαμε, καλῶς σᾶς βρήκαμε! ἔλεγαν.

ἌΟ Ἰσμουρτζῆς ἂν εἶχε γιό, ἐβγαζε τὰ φυσέκια καὶ τὸ ρεβόρβερ καὶ τᾶζωνε στὴ μέση τοῦ γιοῦ του. ἌΕβγαζε τὸ κοντὸ σακάκι του καὶ τὸ φοροῦσε στὸ γιό του. Τὸδινε ὁ Ἰσμουρτζῆς καὶ ἕνα φέσι μὲ φούντα. Καθόντανε· ἔτρωγαν, ἔπιναν στὸ κρύο τὸ νερό, καὶ λέγανε:

– ἌΕ, φίλε, δὲν ἀποθύμησες τοῦ Κατουκιοῦ τὸ νερό;

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

– Τὸ ἀποθύμησα, φίλε μου. Ἄλλὰ ἔδωκε [ὁ θεὸς] νὰ ξαναγυρίσω, <νά πού> τὸ ξανάπια καὶ πάλι.

Ἔστερα σηκώνονταν ἀποκεῖ, ἔρχόντανε στὸ Βαρασό. Κατέβαζαν τὰ σεντούκια, τὰ στρώματα, τὸ φορτί [sic]. ὀλόκληρο. Τόβαζαν μέσα.

Ἄναβαν τὴ φωτιά, στρώνανε τὰ στρώματα, ἔρχόντανε οἱ παπάδες, οἱ ἄντρες, ὁ μιχτάρ, οἱ κεχάδες. Ἔλεγαν:

– Καλῶς ἦρθετε, καλῶς ἦρθετε. Πῶς εἶναι πῶς δὲν εἶναι τὰ πράματα στὴ Σμύρνη. Τί κάνουν [ἐκεῖ ὁ κόσμος]; Ἄκούγατε κανένα χαμπέρι ἀπ' τὴν Ἑλλάδα;

– Εἶναι καλὰ! εἶναι καλὰ! σιγὰ σιγὰ θάρθη κι ἐδῶ [τὴ Ἑλλάδα].

Ἔψαιναν καφέ, ἔπιναν. Ἔπιναν ρακί. Ἐτρωγαν κιόλας. Ἐφευγαν ἐκεῖνοι, ἔρχονταν ἄλλοι. Ἐφερναν καὶ δῶρα, αὐγά, βούτυρο, γιουούρτι. Ὁ Ἰσμουρτζῆς πάλι τοὺς ἔδινε λίγα ζαχαράτα, καφέ. Μιὰ βδομάδα περίπου ἔρχόντανε [ἐπισκέψεις]. Κάθονταν 1, 2, 3 χρόνια [στὰ Φάρασα καὶ γύριζαν· καμμιά φορὰ δὲν ξαναγύριζαν πιά].

Στὰ κατοπινὰ χρόνια πολλοὶ Φαρασῶτες ξενιτεύονταν καὶ στὰ κοντινά: στὴν Καισάρεια, Νίγη, Νεβσεχίρ, Σινασὸ κλπ. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐγκαταστάθηκαν μόνιμα στὰ μέρη τοῦτα. Πῆραν γυναῖκες ἀποκεῖ, ἔφτιασαν παιδιὰ κι ἔτσι ἔμειναν γιὰ πάντα στὰ ξένα. Ἄπ' τὴν καινούργια τους τούτη πατρίδα ἦρθαν πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1936)